

АКАДЭМІЧНАЯ МАБІЛЬНАСЦЬ ЯК КАМПАНЕНТ НАРОДНАЙ ДЫПЛАМАТЫ

М. Бандзелікаў, БДПУ (Мінск)

У народнай дыпламатыі акадэмічная мабільнасць заўсёды адыгрывала важную ролю. Народная дыпламатыя або дыпламатыя народных масс – гэта неафіцыйная дзейнасць фізічных асоб і неўрадавых арганізацый, скіраваная на дасягненне ўзаемаразумення, дружбы, супрацоўніцтва паміж народамі, палітычнае міждзяржаўнае стасункаў у палітыцы, эканоміцы, культуры, вырашэнні экалагічных праблем.

У рэспубліках былога Савецкага Саюзу, у тым ліку і ў БССР вучыліся замежныя студэнты, існавалі студэнцкія абмены сярод краін сацыялістычнага лагера, дзейнічалі сумесныя студэнцкія будаўнічыя атрады.

З пачаткам Балонскага працэсу акадэмічная мабільнасць шматкратна павялічваецца. У Балонскім працэсе адрозніваюць два віды акадэмічнай мабільнасці: “вертыкальную” і “гарызантальную”. Пад вертыкальнай мабільнасцю разумеюць поўнае навучанне студэнта ў замежным вузе з атрыманнем, як мінімум, ступені бакалаўра. Гарызантальная мабільнасць – гэта навучанне ў замежным вузе на працягу аднаго семестра або аднаго года з аўтаматычным залічэннем вынікаў такога навучання ў вузе, дзе студэнт знаходзіцца на сталым навучанні.

Значныя поспехі ў развіцці акадэмічнай мабільнасці студэнтаў дэманструюць краіны Еўрапейскага саюзу, у тым ліку Аўстрыя і Германія. У Германіі развіццём акадэмічнай мабільнасці займаецца такая грамадская арганізацыя як Германская служба акадэмічных абменаў (DAAD), прадстаўнікі якой уваходзяць у так званую нацыянальную Балонскую групу. У нацыянальную Балонскую групу, якая заклікана развіваць Балонскі працэс, уваходзяць таксама прадстаўнікі Федэральнага міністэрства адукацыі і даследаванняў, Пастаяннай камісіі рэктараў вузаў, Міністэрстваў школ, выхавання і культуры федэральных земляў. У склад нацыянальнай Балонскай групы уваходзяць таксама прадстаўнікі ад студэнтаў, працадаўцаў і прафсаюзаў.

У 2011 – 2012 навучальным годзе ў вузах Германіі навучалася каля 337 730 замежных студэнтаў (з улікам тых, чые бацькі пражываюць у Германіі, але не маюць грамадзянства) [1]. Гэта 14,2 працэнта ад усіх студэнтаў Германіі. Ужо зараз аўдыторыі нямецкіх вузаў перапоўнены. Аднак кіраўніцтва Германскай службы акадэмічных абменаў прытрымліваецца думкі, што маладыя людзі з розных краін павінны запрашацца для навучання ў Германіі. Пры гэтым відавочна, што не ставіцца мэта элементарна “зарабіць” на замежных студэнтах. Студэнты, аспіранты, выкладчыкі і навуковыя супрацоўнікі замежных краін могуць атрымаць стыпендыю для навучання ў вузах Германіі [2].

Палітыка Германскай службы акадэмічных абменаў скіравана на тое, каб маладыя немцы таксама ехалі для навучання ў іншыя краіны і там засвойвалі культурны вопыт, дасягненні гэтых краін. Прэзідэнт Германскай службы акадэмічных абменаў Маргрэт Вінтермантель адзначае, што Германіі неабходны адукаваныя маладыя людзі, якія валодаюць ведамі і разуменнем культур іншых краін, іншага спосабу мыслення і ў стане адказваць на выклікі часу [3. S. 10]. У той жа час падкрэсліваецца, што вучоба па за межамі Германіі важная перш-наперш для саміх маладых немцаў. Гэта важна не толькі ў сэнсе лепшых магчымасцяў у пошуку жадаванага месца працы, перспектывы кар’ернага росту. Гэта важна адначасова для пашырэння асабістага кругагляду. Усім неабходна вучыцца таму, што чужое не больш негатыўнае, чым сваё. Што прадугледжваецца і ізаляцыя тармозіць развіццё як асобных людзей, так і грамадстваў [3. S. 10]. З гэтага вынікае, што кожны малады чалавек, які навучаецца за межамі сваёй краіны, адначасова з’яўляецца дзеючай асобай народнай дыпламатыі.

Па дадзеным на 2009 год, каля 115 тысяч маладых немцаў навучаліся ў замежных вузах [3. S. 13]. І гэта толькі з тых, хто атрымаў ступень бакалаўра. Значная частка з іх пазней атрымавалі ступень майстра таксама за межамі сваёй краіны. Аднак з пункту гледжання Федэральнага ўрада нямецкіх студэнты яшчэ недастаткова мабільныя. Ставіцца мэта, каб мінімум 20 працэнтаў нямецкіх студэнтаў адзіна або больш семестраў вучыліся за межамі сваёй краіны. У сувязі з гэтым Федэральнае міністэрства адукацыі і даследаванняў плануе да 2015 года павялічыць аб’ём сродкаў на развіццё акадэмічнай мабільнасці на 90 мільянаў еўра [3. S. 14].

У Аўстрыі ў 2007 годзе навучалася каля 28.500 замежных студэнтаў [4]. Калі суаднесці гэтую колькасць замежных студэнтаў да колькасці жыхароў краіны, гэта самы высокі паказчык у Еўропе. Тым не менш колькасць замежных студэнтаў тут павялічваецца. Па афіцыйных дадзеным Міністэрства навукі, у зімовую сесію 2008/2009 навучальнага года замежных студэнтаў тут было ўжо каля 54 тысяч або 22,5 працэнта ад усіх студэнтаў Аўстрыі [4].

У Аўстрыі ў межах Эразмус-праграмы было 4.419 студэнтаў з Еўрапейскага саюзу, а колькасць аўстрыйскіх студэнтаў у краінах Еўрапейскага саюзу – 4.608 [4]. Такі парытэт тлумачыцца тым, што ўніверсітэты Аўстрыі маюць дамовы з універсітэтамі іншых еўрапейскіх краін аб узаемным выдзяленні месцаў.

Рэспубліка Беларусь прыкладае рэўныя намаганні, каб далучыцца да Балонскага працэсу. Непасрэдным крокам да ўключэння ў Балонскі працэс з’явіўся ліст Міністэрства адукацыі ад 6 ліпеня 2011 года з заявай аб уключэнні Рэспублікі Беларусь у Балонскі працэс і пачаткам фармалізаванай працэдурі далучэння [5].

Зразумела, што з уступленнем Беларусі ў Балонскі працэс, маштабы як уязной, так і выязнай акадэмічнай мабільнасці павінны вырасці. У сувязі з гэты ўзрасце і значэнне акадэмічнай мабільнасці як фактара народнай дыпламатыі.

Як адзначалася, гэты фактар пэўным чынам уплывае на пазіцыянаванне Беларусі ў міжнародным супольніцтве яшчэ з часоў Савецкага Саюзу. З набыццём незалежнасці акадэмічная мабільнасць у Беларусі пастаянна ўзрастае і мае як пэўным чынам рэгулюемыя, так і не рэгулюемыя формы. Практыкуецца і вертыкальная, і гарызантальная мабільнасць.

Беларускія абітурыенты на падставе міжрадавых дамоўленасцяў навучаліся і навучаюцца ў замежных вузах (як правіла, гэта вузы Расіі), дзе праходзілі поўны курс навучання. Беларускія абітурыенты паступалі таксама ў вузы Заходняй і Цэнтральнай Еўропы і, на ўмовах аплаты або бясплатна (кожная з краін

выстаўляе для бясплатнага навучання свае ўмовы), праходзілі курс навучання. Сярод маладых беларусаў ёсць і такія, хто паралельна вучыўся ў беларускім вузе – завочна, і на дзённым аддзяленні замежнага вуза. Некаторыя студэнты Беларусі трапілі на вучобу ў вузы Еўрапейскага саюзу пасля актыўнага ўдзелу ў палітычных падзеях і выключэння іх з ліку студэнтаў беларускіх вузаў.

3 года ў год павялічваецца і колькасць замежных студэнтаў ва ўніверсітэтах Беларусі. Па дадзеных Міністэрства адукацыі ў вузах Беларусі навучаецца болей за 12 тысяч студэнтаў з 88 краін свету. Гэта амаль 3 працэнта ад агульнай колькасці студэнтаў. Але пераважаюць студэнты з Туркменіі – 48,5 працэнта, Кітая – 17 працэнтаў і Расіі – 8,3 працэнта [6].

Існуе таксама і гарызантальная акадэмічная мабільнасць маладых беларусаў. Пераважна яна заснавана на двухбаковых пагадненнях беларускіх і зарубежных вузаў.

Студэнты – удзельнікі акадэмічнай мабільнасці ў большай ці меншай ступені з'яўляюцца суб'ектамі народнай дыпламатыі. А гэта значыць, што яны будуць праваднікамі перш-наперш культурных, ментальных узаемаўплываў з Беларусі і ў Беларусь. Такія ўзаемаўплывы спрыяюць росту культуры, эканамічнаму развіццю, павышэнню дабрабыта насельніцтва, якасці яго жыцця. Удзельнікам акадэмічнай мабільнасці ў далейшым будзе лягчэй наладжваць стасункі па самым розным накірункам міждзяржаўнай дзейнасці.

Літаратура

1. [http:// www.destatis.de](http://www.destatis.de)
2. <http://www/daad-ic-minsk.by>
3. Letter. 01. 2012.
4. <http:// www.studieren.at>
5. <http:// www.bsu.by>
6. <http:// www.edu.gov.by/main.aspx?guid>

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ